

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою

05-08-113S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Економічна та соціальна географія України		Economic and social geography of Ukraine	
Шифр за ОП	ФП 20	Code in Degree Programme	
Освітній рівень: бакалаврський (перший)		Level of Education: Bachelor's (first)	
Галузь знань Управління та адміністрування	07	Field of Knowledge Management and Administration	
Спеціальність Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	Field of Study: Business, Trade and Exchange Activities	
Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність		Degree Programme: Business, Trade and Exchange Activities	

РІВНЕ – 2024

Силабус навчальної дисципліни Економічна та соціальна географія України для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Рівне. НУВГП. 2024. 14 с.

ОПП на сайті університету: [ОПП-2023](#)

Розробник силабусу: *е-підпис* Коротун С.І., к.геогр.н., доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Силабус схвалений на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Протокол № 6 від "23" січня 2024 року

Завідувач кафедри:
e-підпис Коротун С.І., к.геогр.н., доцент

Керівник ОП:
e-підпис Стахів О.А., к.екон.н., доцент

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ ЕМ
Протокол № 10 від "27" лютого 2024 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІАЗ:
e-підпис Ковшун Н.Е., д.екон.н., професор

Попередня версія силабусу – розроблений вперше

© НУВГП, 2024

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСИПЛІНИ «Економічна та соціальна географія України» ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Рік навчання, семестр	1 рік навч., 2 сем. / 1 рік навч., 2 сем.
Кількість кредитів	6,0
Лекції:	26/2 години
Практичні заняття:	24/12 години
Індивідуальна робота	12/12 годин
Самостійна робота:	88/154 годин
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА *	

<p>Лектор</p> 	<p>Коротун Сергій Ігорович, доцент, к.геогр.н., завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи</p>
<p>Вікіситет</p>	<p>http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Коротун_Сергій_Ігорович</p>
<p>ORCID</p>	<p>https://orcid.org/0000-0002-3377-5780</p>
<p>Канали комунікації</p>	<p>s.i.korotun@nuwm.edu.ua https://exam.nuwm.edu.ua/login/index.php</p>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Мета та завдання	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни "Економічна та соціальна географія України" є формування знань про економіко-географічне положення України, природно-ресурсний потенціал розвитку її господарства і життєдіяльності населення, сучасні проблеми і перспективи народонаселення, розвиток та розміщення провідних галузей та міжгалузевих комплексів, а також великих її регіонів. Важливим завданням курсу є формування практичних навичок дослідження та аналізу стану соціально-економічного розвитку галузей та окремих територій України, визначення перспектив розвитку.</p>	
Посилання на розміщення освітнього компоненту на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їх освітніх компонентів	
на навчальній платформі Moodle	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1839
Передумови вивчення* (місце освітнього компоненту в структурно-логічній схемі)	
<p>Передумови вивчення забезпечують такі навчальні дисципліни: Вступ до спеціальності, Українська державність і культура, Екологія, Культурологія та релігієзнавство</p>	
Компетентності	
<p>СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.</p>	
<p>СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.</p>	
Програмні результати навчання	
<p>РН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.</p>	
<p>РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.</p>	

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА	
<p><i>Лекцій – 26/2 год. Практичні – 24/12 год. Самостійна робота – 88/154 год.</i></p>	
Методи та технології навчання	Лекції, презентації, обговорення, ситуаційні дослідження

Засоби навчання	Мультимедіа, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, програмне забезпечення
ЛЕКЦІЙНІ, ПРАКТИЧНІ ТА ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ	
Тема	
Кількість годин, результати навчання, література	Зміст тем
Тема 1 Предмет і завдання курсу "Економічна та соціальна географія України"	
<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1 Література: [1,3,4,5]</p>	<p>Предмет та об'єкт економічної і соціальної географії України. Значення курсу, структура та завдання курсу. Цілі та завдання курсу в системі вищої географічної освіти. Визначні українські економіко-географи: Павло Чубинський, Степан Рудницький, Костянтин Воблий, Володимир Кубійович, Олексій Діброва та інші. Основні наукові центри соціально-економічної географії України. Суспільно-географічне положення України. Розміри території, її конфігурація і компактність з точки зору господарського розвитку. Роль і місце України в світовому господарстві. Сучасний державний та адміністративно-територіальний устрій, форма правління. Галузі промисловості і окремі виробництва, якими Україна виділяється на економічній карті світу. Наукові і технічні нароби у високотехнологічних галузях. Наявність досить розвинутого науково-технічного потенціалу і кваліфікованих кадрів. Галузі сільського господарства, які мають світове значення. Роль транспортної інфраструктури для економіки України і для здійснення транзитних міжнародних перевезень вантажів. Основні міждержавні транспортні магістралі. Політико-географічне положення України. Господарський потенціал суміжних країн. Геополітичні аспекти взаємодії з іншими державами. Значення досить інтенсивних зовнішньоекономічних зв'язків з багатьма країнами світу. Еколого-географічне положення. Сучасний територіально-адміністративний устрій України.</p>
Тема 2. Історико-географічні аспекти формування території України та її господарського освоєння	
<p>лекцій – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [2,3,4,11]</p>	<p>Походження назви "Україна" та її перші згадки в історичних документах. Українська державна територія та її етнічні землі. Основні етапи формування сучасної державної території України. Особливості політичного і економічного розвитку Київської Русі в період IX-XV ст. Зміни на політичній та економічній карті України в період XVI-XVIII ст. Історія формування території і розвитку економіки Слобідської України. Особливості історичного і економічного розвитку на період XIX-XX ст. Формування кордонів України в ході Другої світової війни. Сучасна конфігурація кордонів країни. Українська державна територія й етнічні землі</p>
Тема 3. Особливості суспільно-географічного районування України (за різними авторами)	
<p>лекцій – 2 год. практ. – 4 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,13]</p>	<p>Основи соціо-економіко-географічного районування. Ознаки району. Суспільно-географічне районування України. Основні суспільно-географічні макрорайони України (за О. Шаблієм, Ф. Заставним, М. Пістуном, А. Голіковим).</p>
Тема 4. Етно-демографічні особливості України	

<p>лекцій – 4 год. практ. – 4 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6]</p>	<p>Історія заселення окремих територій України. Особливості українського етно-націогенезу. Етнічний склад населення. Етнографічні територіальні відмінності. Українська діаспора в світі. Сучасна демографічна ситуація в Україні. Динаміка росту чисельності населення України; кількість за статистичними показниками. Середня густина та щільність населення по регіонам України. Регіони з найбільшою кількістю населення. Міське та сільське населення України.</p> <p>Соціальна структура населення. Працересурсний потенціал. Структура та особливості трудових ресурсів України. Рівень забезпеченості трудовими ресурсами макрорегіонів і регіонів України та фактори, які впливають на цей процес. Вікова структура населення країни. Структура зайнятості в матеріальних та нематеріальних сферах та сучасні тенденції її формування. Рівень зайнятості трудових ресурсів в окремих регіонах. Статеві-вікова структура населення. Середня тривалість життя. Природний та механічний рух населення України і тенденції, які спостерігаються в сучасних умовах. Рівень освіти в Україні і по окремих регіонах.</p> <p>Особливості розселення. Кваліфікація міст України за людністю. Міста мільйонери, найкрупніші, великі та їх чисельність населення. Типи міст за місто утворюючими функціями. Формування міських агломерацій. Регіони з найбільш високою концентрацією міського населення.</p> <p>Розміщення сільського населення по території України. Типи сільських поселень за людністю. Основні типи сільського розселення і фактори, які впливають на них. Міграції, види міграції та сучасні тенденції. Географії еміграції з України і міграції в Україну.</p>
Тема 5. Загальна характеристика економіки України	
<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6]</p>	<p>Поняття "економіка України" та його економіко-географічні особливості та структура господарства. Основні форми суспільної організації виробництва. Структура виробничої сфери України. Ведуча роль промисловості. Сучасні тенденції розвитку економіки та спеціалізація. Сучасна динаміка ВВП. Економічні складові національної безпеки України. Промисловість України. Галузі спеціалізації. Особливості структури промисловості України та її аналіз. Питом вага окремих галузей. Динаміка загального обсягу промислової продукції. Принципові риси промислової політики. Природні і економічні чинники розвитку промисловості України. Особливості розміщення її по території країни.</p>
Тема 6. Паливно-енергетичний комплекс України (ПЕК)	

<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6,7]</p>	<p>Паливна промисловість. Структура запасів палива; структура паливно-енергетичного балансу. Характеристика вугільної промисловості країни; загальні та балансові запаси. Економічна характеристика головних вугільних басейнів. Структура шахтного фонду. Проблеми вугільної промисловості та шляхи їх вирішення.</p> <p>Характеристика газової промисловості. Загальні та балансові запаси. Економічна характеристика трьох основних районів запасу і видобутку газу. Річний видобуток і потреби держави. Перспективи розвитку галузі.</p> <p>Характеристика нафтової промисловості. Економічна характеристика головних нафтових районів. Річний видобуток і потреби нафтового господарства. Значення Одеського нафтового терміналу. Головні джерела надходження нафти в Україну. Проблеми і перспективи розвитку галузі. Головні нафтопереробні підприємства України.</p> <p>Видобуток і використання торфу та сланців. Характеристика уранової промисловості України.</p> <p>Електроенергетика. Класифікації електростанцій України та їх питома вага у виробництві електроенергії. Сумарна потужність енергоустановок і річне виробництво електроенергії в країні. Головні споживачі електроенергії. Високий рівень концентрації виробництва електроенергії.</p> <p>Теплова енергетика. Географія найкрупніших теплових станцій, атомних, вітрових, геотермальних.</p> <p>Гідралічні електростанції. Географія найкрупніших ГЕС, ГАЕС. Значення розпочатої реконструкції ГЕС. Формування ОЕС і ЄЕС. Найбільш потужні ЛЕП. Регіони України, де найбільш розвинута електроенергетична промисловість.</p> <p>Використання нетрадиційних енергоносіїв. Основні проблеми та перспективи енергетики України.</p>
<p>Тема 7. Територіальна організація металургійного комплексу України</p>	
<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6,7]</p>	<p>Чорна металургія. Значення чорної металургії в економіці України. Виробнича структура галузі. Типи підприємств. Фактори розвитку та особливості територіальної структури галузі. Річне виробництво сталі в Україні та її місце серед ведучих країн світу за виробництвом чорних металів. Високий експортний потенціал галузі.</p> <p>Економічна характеристика сировинних ресурсів чорної металургії: руд чорних металів, коксівної бази та інших допоміжних матеріалів. Географія їх видобутку та первинної переробки.</p> <p>Економіко-географічна характеристика трьох металургійних баз України: Донбас, Придніпров'я, Приазов'я. Підприємства бездоменної металургії. Проблеми і перспективи чорної металургії України.</p> <p>Кольорова металургія. Значення галузі в економіці України. Структура галузі. Особливості розвитку і розміщення підприємств кольорової металургії.</p> <p>Географія головних галузей кольорової металургії: ртутної, алюмінієвої, титано-магнієвої, цинкової, ферро-нікелевої; виробництва дорогоцінних та тугоплавких металів, цінних сплавів на базі кольорових металів.</p> <p>Значення для України виробництва вторинних кольорових металів, основні центри їх виробництва.</p>
<p>Тема 8. Машинобудівний комплекс України</p>	

<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6,7]</p>	<p>Значення машинобудування для економіки країни. Чинники розвитку галузі. Особливості структури машинобудування України. Питома вага окремих галузей машинобудування. Особливості розміщення машинобудування. Макрорегіони і регіони, де найбільш розвинуте машинобудування. Важке машинобудування. Його структура. Головний принцип розміщення підприємств; їх географія. Транспортне машинобудування. Принцип розміщення підприємств. Принцип розміщення і географія тепловозо- та електровозобудування, вагонобудування, автомобілебудування, суднобудування. Світове значення авіаційного та ракетно-космічного комплексу України. Їх науково-технічні наробки. Головні центри виробництва продуктів. Співробітництво з іншими країнами. Виробництво іншої продукції ВПК. Сільськогосподарське машинобудування. Його структура. Світове значення окремих видів сільгоспмашин. Принципи розміщення. Географія головних галузей сільгоспмашинобудування. Складні галузі машинобудування: верстатобудування, приладобудування, електротехнічне та енергетичне. Фактори розвитку і розміщення. Географія найкрупніших центрів виробництва їх продукції. Хімічне машинобудування. Виробництво обладнання для легкої та харчової промисловості. Виробництво будівельних, шляхових та комунальних машин. Значення подальшого розвитку новітніх класів машин, складної техніки. Необхідність підвищення питомої ваги високотехнологічних галузей. Підвищення питомої ваги машинобудування в структурі промисловості України.</p>
<p>Тема 9. Хімічний комплекс та лісова і деревообробна промисловість України</p>	
<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6,7]</p>	<p>Хімічна промисловість. Значення галузі та основні чинники розвитку. Особливості структури. Найважливіші галузі. Сучасні тенденції розвитку. Особливість розміщення по території країни, райони з найбільш високим рівнем концентрації хімічної промисловості. Неорганічна хімія. Сировинні ресурси та виробництво мінеральних добрив; содове виробництва; сірчанооксида; лакофарбова; анілінофарбова промисловість. Органічна хімія. Сировинні ресурси та виробництво синтетичних смол і пластмас, хімволокон. Гумотехнічна промисловість, парфюмерно- та хіміко- фармакологічне, мікробіологічне. Проблема та перспективи розвитку хімічної промисловості України Лісова і деревообробна промисловість Структура. Головні лісові райони України. Регіони, які виділяються найбільшою лісистістю. Породний склад. Особливості розміщення деревообробних галузей. Макрорегіони і регіони з найбільш високим рівнем розвитку. Механічна переробка деревини. Географія лісопильного виробництва; меблева промисловість, виробництво сірників; виробництво будматеріалів з деревини. Хіміко-механічна переробка деревини; фанерне виробництво і виробництво дерев'яних пластиків. Хімічна переробка деревини. Географія целюлозно-паперового виробництва; лісохімічне і гідролізне виробництво. Значення максимально глибокої переробки деревини.</p>
<p>Тема 10. Агрпромиловий комплекс України (АПК)</p>	

<p>лекцій – 2 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6,7]</p>	<p>Поняття “АПК”. Основні сфери АПК; обслуговуючі, основа формування АПК. Значення розвитку АПК як одного з пріоритетних комплексів економіки України. Основні економічні показники функціонування АПК країни. Особливості розвитку і розміщення. Форми господарювання. Галузі спеціалізації. Земельний фонд республіки і його структура. Розподіл сільгоспугідь за окремими районами, природно-економічними зонами. Розподіл орних земель. Площі зрошувальних і осушених земель і потенціал їх в відповідних регіонах. Головні зрошувальні системи. Структура сільського господарства України. Рослинництво. Зернове господарство країни як основа всього землеробства. Посівні площі, врожайність, валовий збір зерна. Розподіл площ зернових за природно-економічними зонами і окремими регіонами. Географія головних зернових культур круп’яних технічних культур. Основні їх групи. Особливості вирощування. Географія найважливіших технічних культур України: цукрового буряка, соняшника, льону-довгунця, тютюну, ефіроолійних, хмелю. Географія овочівництва, виноградарства, плодово-ягідних, картоплярства, баштанництва, кормових культур. Тваринництво України. Кормова база і її особливості. Зміна характеру кормової бази з півночі на південь. Географія головних галузей тваринництва: скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво, конярство, птахівництво, звірководство; риболовство ставкового, кролівництва, шовківництва. Територіальна організація сільського господарства України. Аграрно-територіальні комплекси (АТК) як основна форма. Основні елементи територіальної структури. Економіко-географічна характеристика природно-економічних сільськогосподарських зон України. Поліська, лісостепова, степова; азональні зони Криму і Карпат, Південного Берега Криму (ПБК). Територіальна структура кожної зони, природно-економічні особливості; головний напрямок спеціалізації, допоміжні галузі сільського господарства; найбільш характерні галузеві аграрно-промислові комплекси (АПК); перспективи розвитку зони. Особливості розвитку і спеціалізації приміських АТК. Стратегія розвитку АПК окремих регіонів України з урахуванням завдань, які визначаються аграрною політикою держави. Переробна промисловість: харчова промисловість та частково легка промисловість України. Значення. Структура та особливості розвитку та розміщення. Географія окремих галузей. Цукрова промисловість як головна галузь харчової промисловості. М’ясна промисловість; молочна; олійна; плодово-овочева; рибна; виноробна; спиртово-горілчана; мукомольно-круп’яна; макаронна; кондитерська; крахмало-паточна; тютюнова; пивоварна та інші. Виробнича та соціальна інфраструктура АПК.</p>
<p>Тема 11. Соціальна сфера України: територіальні та галузеві особливості розвитку</p>	
<p>лекцій – 4 год. практ. – 2 год. РН 1, РН 13 Література: [3,4,6,7]</p>	<p>Соціальна інфраструктура. Легка промисловість. Значення. Структура; особливості розвитку та розміщення. Ведучі регіони за виробництвом продукції галузі. Текстильна промисловість як головна галузь легкої промисловості. Її структура. Сировинні ресурси та виробництво бавовняних тканин, вовняних, льняних, шовкових; джутових. Регіони з найбільш високим рівнем розвитку текстильної промисловості. Інші галузі легкої промисловості: трикотажна, швейна, килимова, хутряна, шкірна – взуттєва, галантерейна. Культурно-освітній комплекс. Соціально-побутовий комплекс. Рекреаційний комплекс. Географія соціального неблагополуччя. Науковий комплекс. Транспортний комплекс України. Значення комплексу для функціонування економіки країни і забезпечення зовнішньоекономічних зв’язків. Основні показники роботи кожного виду транспорту. Його участь у формуванні собівартості виробленої продукції. Структура</p>

транспорту; галузі спеціалізації. Особливості розміщення по території країни, питома вага окремих видів транспорту в вантажообігу.

Залізничний транспорт. Техніко-економічні особливості його. Місце у світовій транспортній мережі. Загальна протяжність. Густота. Історія будівництва залізниць на території України. Сучасні види тяги. Основні вантажі, які перевозять залізницями. Найважливіші напрямки вантажопотоків. Особливості сучасного розміщення залізниць по території країни. Географія магістральних залізниць України. Міжнародні залізниці, які проходять через територію країни. Електрифіковані залізниці. Найкрупніші залізничні вузли. Взаємодія залізничного транспорту з іншими видами транспорту. Роль залізничного транспорту в перспективі.

Автомобільний транспорт. Його значення. Техніко-економічні переваги. Загальна протяжність. Регіони найбільш забезпечені автошляхами. Найважливіші автомагістралі. Взаємодія з іншими видами транспорту. Найкрупніші автоцентри. Структура вантажів.

Річковий транспорт. Техніко-економічні переваги водних видів транспорту. Протяжність річкових транспортних шляхів. Використання річок України для зовнішньоекономічних зв'язків. Структура вантажів. Найкрупніші річкові порти.

Морський транспорт. Його значення для міжрайонних перевезень і зовнішньоекономічних зв'язків. Використання паромних переправ. Головні пароплавства. Найкрупніші морські порти. Структура внутрішніх і зовнішніх вантажів.

Формування в приморських зонах морегосподарчих комплексів – Чорноморського і Азовського. Їх територіальна структура. Спеціалізація. Їх функції на рівні міжнародного і міжрайонного розподілу праці. Напрямки використання потенціалу приморських зон.

Авіаційний транспорт. Основні функції. Протяжність авіашляхів України. Основні лінії повітряних шляхів. Найкрупніші аеропорти. Зв'язки з зарубіжними країнами. Перспективи розвитку мережі аеропортів за їх пріоритетністю згідно генеральної схеми.

Трубопровідний транспорт. Його техніко-економічні переваги. Загальна протяжність магістральних трубопроводів.

Газопроводи. Місцеві газопроводи. Трансконтинентальні газопроводи, що проходять через територію України. Протяжність газопроводів.

Нафтопроводи. Їх протяжність. Місцеві нафтопроводи, трансконтинентальні. Продуктопроводи.

Подальше використання створеної в Україні потужної системи магістральних газопроводів для транспортування російського газу в країни Східно-Центральної і Західної Європи.

Значення міжнародних транспортних коридорів (МТК) для розвитку економіки України, в першу чергу, диверсифікації енергоносіїв; подальшої інтеграції країни в світове господарство. Дільниці МТК, які пройдуть через територію України. Роль прикордонних транспортно – складських центрів, прикордонних переходів, прикордонних вільних економічних зон (ВЕЗ).

Районування транспортного комплексу (наддніпровський, прикарпатський, причорноморський, приазовський райони).

Загальні риси зовнішніх зв'язків України: політичні, економічні та науково-технічні зв'язки.

Форми та методи навчання

Вивчення дисципліни досягається інформаційним, ілюстративним та проблемним методами навчання.

- лекції супроводжуються демонстрацією схем, таблиць з мультимедійним супроводом. На практичних заняттях розглядаються та розв'язуються задачі, наближені до реальних ситуацій: використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання.

Навчання супроводжується опрацюванням нормативної, навчальної літератури, а також періодичних видань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, метод мозкового штурму, метод вільних асоціацій, метод обговорення тематичних зображень, метод "переваги та недоліки", метод "Робота в мережі", ділові ігри, екскурсійні заняття.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, який не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу і характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. На початку проведення міні-лекції за вказаними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стисло викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб і презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань. Однією з позитивних рис презентації та її переваг за умови використання в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти під час роботи в певній малій групі.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки і висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Ділові та рольові ігри – форма активізації студентів, внаслідок якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації в ролі безпосередніх учасників подій.

Обговорення тематичних зображень дає змогу візуально сприймати інформацію, сприяє розвитку асоціативного мислення та кращому засвоєнню матеріалу.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

- технічні засоби навчання: мультимедійне обладнання, ноутбук;
- програмне забезпечення: MS Windows, доступ до Інтернет;
- програмне забезпечення: система дистанційного навчання Moodle.

Порядок та критерії оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно засвоїти теоретичний матеріал та здати модульні контролі знань, а також вчасно виконати практичні завдання. В результаті можна отримати такі обов'язкові бали:

– 60 балів - за вчасне та якісне виконання завдань практичних занять та інших поточних завдань, у т.ч. індивідуальна робота студентів - 10 балів, що становить поточну (практичну) складову його оцінки;

– 40 балів – модульні контролі (20+20).

Всього 100 балів.

Шкала оцінювання наведена на сторінці навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1823>.

Додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни. Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <http://ep3.nuwm.edu.ua/15311/>.

Модульний контроль проходить у формі тестування на університетській платформі MOODLE.

Поєднання навчання та досліджень

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу.

Інформаційні ресурси

Рекомендована література

1. Голиков, А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. Київ : Либідь, 1996. 316 с.
2. Жупанський, Я.І. Історія географії в Україні : навч. посібник. Вид. друге, доповнене. Київ, 2006. Посібник. 2006. 275 с.
3. Коротун, І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Розміщення продуктивних сил України : навч. посіб. Рівне : Вид-во ДІВА, 1998. 410 с.
4. Немець Л. М., Сільченко Ю. Ю., Вірченко П. А. Економічна і соціальна географія України. Навчальний посібник. Харків, 2014. 265 с.
5. Топчієв, О.Г. Основи суспільної географії : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
6. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України : навч. посібник. Львів: Світ, 2000. 680 с.

Допоміжна

7. Географічна енциклопедія України. Київ. У 3-х т. 1989; 1990; 1993.
8. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Львів, 2006. 490 с.
9. Доценко А.І., Зінич В.Т., Данилишин Б.М. Розселення в Україні: проблеми і перспективи. Київ : РВПС України НАН України, 2006. 268с.
10. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій : монографія / за ред. Е.М. Лібанової Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень НАНУ, Держкомстат України, 2006. 356 с.
11. Масляк П.О. Географія України : навч. посіб. Київ : Стафед-2, 2000. 148 с.
12. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект : монографія. Київ : ВПЦ „Київський університет”, 2004. 130 с.
13. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / Кол. авт.; За ред.. проф. З. С.Варналія. Київ : Знання України, 2005. 498 с.
14. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект. За ред. Г.В. Балабанова, В.П. Нагірної, О.М. Нижник. Київ : Міленіум, 2003. 404 с.

Інформаційні ресурси

15. Кабінет Міністрів України URL : <http://www.kmu.gov.ua/>
16. Законодавство України URL : <http://rada.gov.ua/>
17. Державна служба статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
19. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка, 6) URL : <http://libr.rv.ua/>
20. Рівненська централізована бібліотечна система (Київська, 44, Рівне)) URL : <https://www.facebook.com/cbs.rivne/>
21. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім.О.М.Бекетова URL : <http://eprints.kname.edu.ua/>
22. Цифровий репозиторій Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна URL : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>
23. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL : http://nuwm.edu.ua/MySql/page_lib.php
24. Інформаційні ресурси у електронному репозиторії Національного університету водного господарства та природокористування. URL : <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/methods/>

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

ЗК14. Здатність володіти навичками публічних виступів, ведення переговорів, професійної та наукової дискусії, підготовки та демонстрації результатів дослідження.

Дедлайни та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.

Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі частин навчальної дисципліни відповідно до політики оцінювання оприлюднюються на сторінці даної дисципліни на платформі MOODLE за календарем.

Неформальна та інформальна освіта

Студенти мають право на визнання (перезарахування) результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно з відповідним Положенням: <https://nuwm.edu.ua/files/1299/--/2012/-----.pdf>.

Зокрема студенти можуть самостійно проходити онлайн-курси на таких навчальних платформах, як Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших, для наступного перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни (освітньої програми) та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, передбачає позбавлення студента подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.

За списування під час виконання окремих завдань, студенту знижується оцінка у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.

Документи з Академічної доброчесності викладені на сайті університету <http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>.

Студент зобов'язаний дотримуватися Кодексу честі студентів НУВГП, який встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, які навчаються в університеті, та якими вони мають керуватися у своїй діяльності: <http://ep3.nuwm.edu.ua/4917/1/Кодекс%20честі%20студентів%20зах.pdf>.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями встановленими [Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату в НУВГП](#):

Принципи доброчесності у НУВГП та відповідність показникам забезпечення якості вищої освіти регламентовано НАЗЯВО та положеннями відділу якості освіти НУВГП.

Сайт НАЗЯВО: <https://naqa.gov.ua/>

Відділ якості освіти НУВГП: <https://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/vyo->

Вимоги до відвідування

Лекції та практичні заняття відбуваються в офлайн або онлайн режимі згідно розкладу.

Консультації будуть проводитися онлайн за допомогою Google Meet за кодом у домовлений зі студентами час.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із керівником курсу. Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>.

Здобувачі можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки, але виключно в навчальних цілях з даної дисципліни.

Лектор

Коротун С.І., к.геогр.н., доцент

Автор
Завідувач кафедри

Сергій КОРОТУН

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №547
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00